

Role a organizace veřejné správy v ČR se zaměřením na územní (samo-) správu

David Špaček

[Co máme dnes před sebou?]

1. Jaký je aktuální systém veřejné správy v ČR? (REKAPITULACE TOHO, CO UŽ TAK DOBŘE ZNÁTE 😊)
2. Jaká je role a struktura české územní správy?
obce ... a pak někdy i kraje

1. Současný systém VS v ČR

Územní úroveň (dle platného správního členění)	Příklady institucí	Samospráva / Státní správa
<i>Národní</i>	Ministerstva a jiné ústřední úřady státní správy	státní správa
	Agentury	státní správa (ve specifickém postavení)
	Některé komory	samospráva (zájmová)
<i>Krajská</i>	Kraje a jejich úřady	samospráva, státní správa
	Dekonzentráty (finanční úřady, úřady práce, inspekce)	státní správa
<i>Okresní</i>	Dekonzentráty (finanční úřady, úřady práce, inspekce)	státní správa
<i>Místní</i>	Obce, města, statutární města a jejich městské části/městské obvody	samospráva, státní správa
	Dobrovolné svazky obcí	samospráva
	Územní pracoviště dekoncentrátů	státní správa
	Vojenské újezdy	samospráva a státní správa (ve specifickém režimu)

2. Role a struktura územní správy

vychází z

1) ústavních právních předpisů

2) Evropské charty místní samosprávy

(181/1999 Sb.)

3) Obecního zřízení + Krajského zřízení
+ zákona o hl. m. Praze

- rozvedeny dalšími **primárními** a **sekundárními** předpisy
z oblasti **veřejného** a **soukromého** práva

[Obecná charakteristika „obce“ (platí pro obce i kraje)]

- obec = **veřejnoprávní územní korporace**

s těmito ZNAKY:

a) územní základ

b) personální základ

c) právní základ - právní subjektivita

- soukromoprávní

- vrchnostenská

e) kompetenční základ

(§ 35, § 61, ... hlavní poslání?,

vs. politická odpovědnost)

d) ekonomický základ

Klasifikace obcí v ČR

dvě kritéria a dvoje klasifikace - podle

1) charakteru obce

- obce
- městys (cca 200)
- města (vláda) (cca 600)
 - statutární města a Hl. m. Praha

nová obec (a vojenské újezdy)

stejné právo na samosprávu?

2) rozsahu vykonávané státní správy

(hierarchie?)

Samostatná působnost obcí

- především § 35

ODST. 1 - *Do samostatné působnosti obce patří záležitosti, které jsou v zájmu obce a občanů obce, pokud nejsou svěřeny zákonem krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce nebo o působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům jako výkon státní správy, a dále záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon.*

DÁLE ROZVÁDÍ ZÁKON O OBCÍCH / LEGISLATIVA
RŮZNÉ KONKRÉTNĚ A PŘEDEVŠÍM
DEMONSTRATIVNĚ

Samostatná působnost obcí – příklady

- a) v souladu s místními zvyklostmi péče o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování **potřeb** svých občanů (bydlení, ochrana a rozvoj zdraví, doprava, informování, výchova a vzdělávání, ochrana veřejného pořádku)
- b) ukládání povinnosti obecně závaznými vyhláškami
 - vymezené důvody v § 10
 - podmínkou platnosti vyhlášení x účinnost
 - „test čtyř kroků“
- c) zakládání a zřizování právnických osob
a organizačních složek

Typ organizace	Zákonná úprava	Vztah k obci	Příklad použití
<i>Organizační složka obce (kraje)</i>	§ 24 - 26 z. č. 250/2000 Sb.	Zřizuje obec zřizovací listinou. Nemá právní subjektivitu.	Sociální služby Veřejně prospěšné práce
<i>Príspevková organizace</i>	§ 27 - 37 z. č. 250/2000 Sb.	Zřizuje obec zřizovací listinou.	Mateřské školy Základní školy Technické služby
<i>Obecně prospěšná společnost</i>	zákon č. 248/1995 Sb.	Zakládá buď sama obec zakladací listinou nebo smlouvou s jinými subjekty.	Sociální služby Komunitní centrum
<i>Svazek obcí</i>	§ 49 - 53 z. č. 128/2000 Sb.	Více obcí založí svazek smlouvou a stanovami.	Mikroregion Svazek obcí

+ Veřejné výzkumné instituce

+ Školské právnické osoby

<i>Zájmové sdružení právnických osob</i>	§ 20 písm. f občanského zákoníku	Obec je člen (spoluzřizovatel) zájmového sdružení právnických osob.	Základní škola Agentura
<i>Společnost s ručením omezeným nebo akciová společnost</i>	§ 105 - 153e obchodního zákoníku	Zakládá obec zakladatelskou listinou, nebo společenskou smlouvou.	Technické služby Svoz odpadu Správa majetku
<i>Družstvo</i>	§ 221-260 obchodního zákoníku	Obec je členem družstva.	Bytové záležitosti

Samostatná působnost obcí – příklady

d) spolupráce obcí

DEMONSTRATIVNĚ FORMY SPOLUPRÁCE

1) na základě smlouvy

- a) uzavřené ke splnění konkrétního úkolu
- b) o vytvoření DSO (pozor na názvy)
- c) spolupráce s obcemi jiných států
- d) o sdružení

2) zakládáním právnických osob podle obchodního zákoníku 2 nebo více obcemi

institut společenství obcí, MAS

e) místní referendum (zákon č. 22/2004 Sb., 35 %, 50 %+ a 25%)

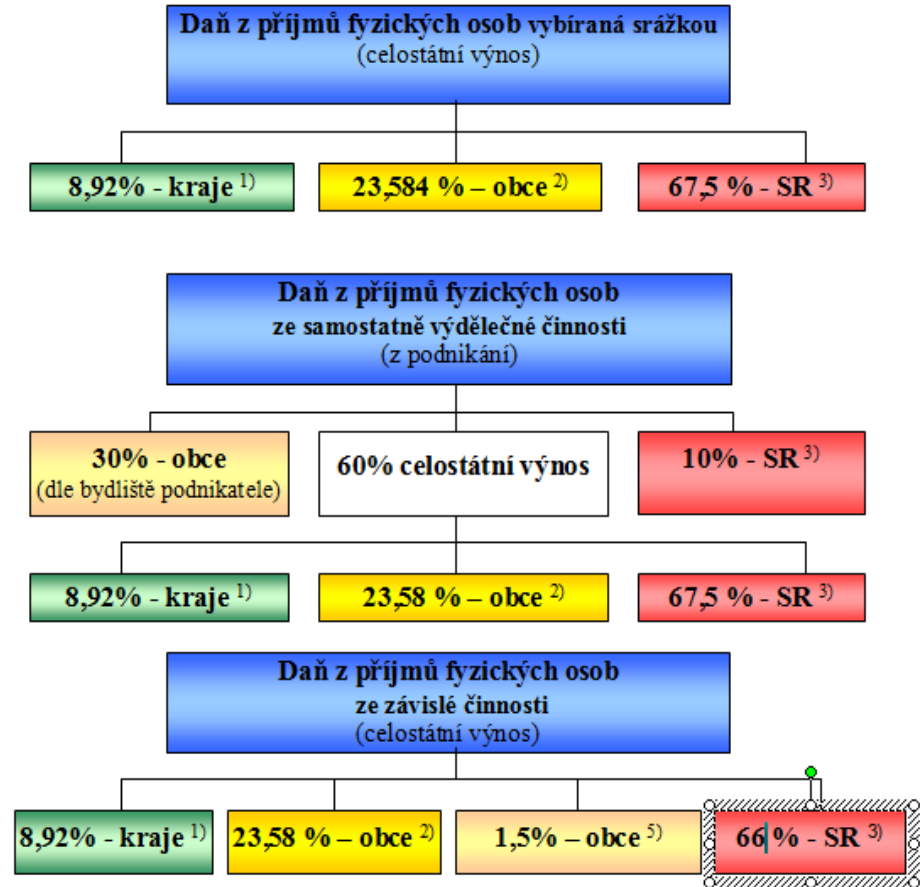
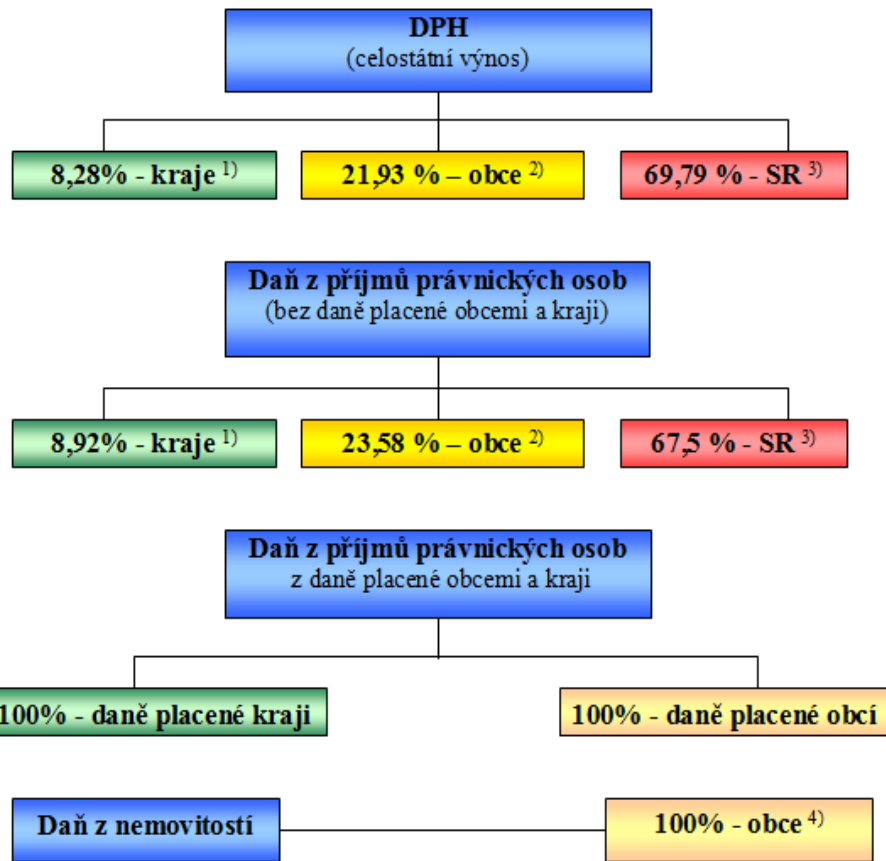
... PŘÍKLADY SAMOSTATNÉ PŮSOBNOSTI

HOSPODAŘENÍ OBCÍ

(téma, které zasahuje i do státní správy, přesto v Hlavě II ZoO)

- obec je plnohodnotným subjektem vlastnického práva, který je „veřejnoprávně“ omezován
- účelnost, hospodárnost, zájmy obce a úkoly ze zákona
- povinnosti pečovat o zachování a rozvoj majetku obce, majetek evidovat a chránit (dlužníci) , zákaz ručení za závazky fyzických a právnických osob
- informační povinnosti při dispozici s majetkem
- obvyklá cena
- místní poplatky ... pravidla veřejné podpory ... veř. zakázky...
- povinnost požádat o přezkoumání hospodaření za uplynulý rok + SIMU
- právní odpovědnost PO ...
- zadlužené obce

Schéma novelizovaného rozdělení rozpočtového určení daní

Vysvětlivky:

¹⁾ Každý kraj se na procentní části celostátního hrubého výnosu daně podílí procentem stanoveným v příloze č. 1 zákona č. 243/2000 Sb., o RUD, v platném znění

²⁾ Daňové příjmy se odvíjejí od následujících kritérií

1. výměra katastrálních území obce
2. počet obyvatel v obci
3. počet dětí a žáků školy zřízené obcí
4. násobky postupných přechodů
(odděleně řešeno pro Prahu, Plzeň, Ostravu, Brno)

propočty MF, SIMU

Přenesená působnost obcí

- obce "**vykonavatelé nepřímé státní správy**,"
- spolupráce – VPS
- neplnění povinností

- *Financování státní správy obcí*
 - „**příspěvek**“
 - kritéria
 - analýza VŠE (2009)

Orgány obcí

a) ZASTUPITELSTVO

b) RADA

c) STAROSTA a MISTO-

d) OBECNÍ ÚŘAD

e) TAJEMNÍK OÚ

f) OBECNÍ POLICIE

g) SPRÁVCE OBCE

- složení a práva členů (+ kdo určuje strukturu)
- kompetence
- způsob rozhodování a usnášeníschopnost
- výstupy činnosti
- informační povinnosti a nevšední projekty
- práva občana / majitele nemovitosti
- poradní a iniciativní orgány
- obligatorně ve všech obcích?
- kontinuita správy

Oblasti činností obecních úřadů ORP

SAMOSTATNÁ PŮSOBNOST

- investice a výstavba (včetně územního plánování a územního rozvoje)
- evidence a správa majetku
- místní poplatky
- školství
- kultura a památková péče
- zdravotnictví
- sport
- cestovní ruch a propagace
- místní sociální záležitosti (včetně místní knihovny, domu s pečovatelskou službou, hřbitova atp.)
- právní předpisy v oblasti samostatné působnosti
- kontrola
- městská policie a veřejný pořádek
- spolupráce s jinými ÚSC ČR (obcemi či kraji)
- přeshraniční a zahraniční spolupráce

PŘENESENÁ PŮSOBNOST

- matrika a evidence obyvatel
- osobní a cestovní doklady
- stavební úřad a evidence pozemků
- živnostenský úřad
- státní správa na úseku dávek sociální péče ve správním obvodu
- sociálně-právní ochrana dětí a kurátorství dospělých
- přestupky
- doprava, silniční správní úřad a správa komunikací
- životní prostředí (včetně ochrany zemědělského půdního fondu)
- právní předpisy v oblasti přenesené působnosti
- kontrola

OBLASTI PROLÍNÁNÍ SAMOSTATNÉ A PŘENESENÉ PŮSOBNOSTI

- ekonomika a finance (rozpočetnictví)
- personalistika
- právní poradenství
- účetnictví
- archiv
- informatika (včetně webových stránek)
- kontrola
- krizové řízení

Zdroj: Vlastní analýza organizační struktury obecních úřadů obcí typu II a III v regionu Jihomoravského kraje.

Malé obce

Kraj	Počet obcí podle velikostní struktura										Celkem
	do 199	200 - 499	500 - 999	1000 - 1999	2000 - 4999	5000 - 9999	10000 - 19999	20000 - 49999	50000 - 99999	nad 100000	
Praha	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Jihočeský	243	204	80	46	30	13	2	4	1	0	623
Jihomoravský	122	200	179	92	56	14	3	5	0	1	672
Karlovarský	20	39	30	17	13	6	4	2	1	0	132
Královehradecký	123	162	88	32	21	13	6	2	1	0	448
Liberecký	37	62	58	28	15	10	2	2	1	0	215
Moravskoslezský	14	61	78	74	39	17	4	7	4	1	299
Olomoucký	51	130	99	71	33	3	6	3	0	1	397
Pardubický	118	171	89	42	15	8	7	1	1	0	452
Plzeňský	196	145	73	45	28	8	4	1	0	1	501
Středočeský	290	414	254	106	48	16	13	4	1	0	1 146
Ústecký	63	127	75	39	25	8	9	3	5	0	354
Vysočina	339	209	91	34	13	10	4	4	0	0	704
Zlínský	17	88	99	48	32	11	4	4	1	0	304
ČR (n)	1633	2012	1293	674	368	137	68	42	16	5	6248
ČR (%)	26,14	32,20	20,69	10,79	5,89	2,19	1,09	0,67	0,26	0,08	100

[STATUTÁRNÍ MĚSTA]

- platí **obecní zřízení v širším smyslu (co ústava?)**
- upravuje **zákon č. 128/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů**
- **speciální obec ?**
 - vykonává i **přenesenou působnost**
 - **může být zřízena jen zákonem**
 - **může** se členit na **městské obvody / části**
 - žádná kritéria pro vznik, velikost MO/MČ

	Statutární město	Počet obyvatel	Územně členěné (počet částí)	Sídlem krajské samosprávy
1.	Brno	366 680	x (29)	x
2.	České Budějovice	94 747		x
3.	Chomutov	49 817		
4.	Děčín	52 165		
5.	Frýdek – Místek	60 505		
6.	Havířov	83 000		
7.	Hradec Králové	94 255		x
8.	Jihlava	109 004		x
9.	Karlovy Vary	50 691		x
10.	Karviná	63 045		
11.	Kladno	69 276		
12.	Liberec	98 781	x (1 + 1)	x
13.	Mladá Boleslav	43 923		
14.	Most	67 691		
15.	Olomouc	100 168		x
16.	Opava	59 156	x (8)	
17.	Ostrava	309 098	x (23)	x
18.	Pardubice	88 559	x (8)	x
19.	Plzeň	163 392	x (10)	x
20.	Přerov	46 912		
21.	Teplice	51 046		
22.	Ústní n. L.	94 565	x (4)	x
23.	Zlín	78 122		x

UŽ VÍCE

[... současné charakteristiky statutárních měst]

ZNAKY OBCE:

- a) územní základ
- b) personální základ
- c) právní základ - právní subjektivita
 - soukromoprávní
 - vrchnostenská
- d) ekonomický základ

PLATÍ POUZE PRO MĚSTO JAKO CELEK

DŮLEŽITÝ STATUT

§ 130

Územně členěná statutární města upraví své vnitřní poměry ve věcech správy města statutem, který je vydáván formou obecně závazné vyhlášky obce. Ve statutu stanoví **zejména**

- a) výčet jednotlivých městských obvodů a městských částí a vymezení jejich území,
- b) pravomoc orgánů města na úseku samostatné a přenesené působnosti,
- c) pravomoc orgánů městských obvodů a městských částí na úseku samostatné a přenesené působnosti,
- d) vzájemnou součinnost mezi orgány města a orgány městských obvodů a městských částí,
- e) zdroje peněžních příjmů městských obvodů a městských částí a druhy výdajů v souvislosti s plněním úkolů v samostatné a přenesené působnosti,
- f) způsob projednání návrhů obecně závazných vyhlášek a nařízení města s městskými obvody a městskými částmi a způsob jejich zveřejňování v městských obvodech a městských částech,
- g) způsob projednání územně plánovací dokumentace města a programu rozvoje města s městskými obvody a městskými částmi,
- h) majetek města, který se svěřuje městským obvodům a městským částem, a rozsah oprávnění městských obvodů a městských částí při nakládání s tímto majetkem a při výkonu s tím souvisejících práv,
- i) rozsah oprávnění městských obvodů a městských částí zakládat, zřizovat a rušit právnické osoby a organizační složky,
- j) další záležitosti, stanoví-li tak tento nebo zvláštní zákon.

Dvouúrovňová správa územně členěných statutárních měst

CENTRÁLNÍ ÚROVEŇ („STATUTÁRNÍ MĚSTO“)	MĚSTSKÁ ČÁST / MĚSTSKÝ OBVOD
<ul style="list-style-type: none">• Zastupitelstvo města (+ výbory, včetně finančního a kontrolního)• Rada města (+ komise)• Primátor, náměstci primátora• Magistrát (odbory a oddělení)• Tajemník magistrátu• Zvláštní orgány	<ul style="list-style-type: none">• Zastupitelstvo (+ výbory, včetně finančního a kontrolního)• Rada (+ komise)• Starosta, místostarostové• Úřad (odbory a oddělení)• Tajemník (pokud vykonávají agendu pověřených obecních úřadů)• Zvláštní orgány
	<p data-bbox="994 1113 1879 1213" style="text-align: center;">MĚSTSKÉ OBVODY / ČÁSTI</p> <ul style="list-style-type: none">• Sněm / Sbor / Kolegium starostů (někdy)• VMČO Svazu měst a obcí

MO / MČ statutárních měst

- **městské obvody / části** lze zřídit / zrušit na základě rozhodnutí zastupitelstva města, pokud *do 30 dnů od zveřejnění tohoto rozhodnutí není podán návrh na konání místního referenda o této věci*
- **organizačními jednotkami města**
 - majetek SM + majetek svěřený / odejmutý
 - **odlišujte od části obce / města**
- mohou vykonávat samostatnou i přenesenou působnost (tajemník)
- nemohou vydávat právní předpisy obce
- problémy v komunikaci, hospodaření ...
(př. Brno, Zlín, Ostrava)

[Co např. řeší statuty]

- procedury projednání rozpočtu / právních předpisů města s příslušnými orgány městských částí
- porady vedoucích pracovníků magistrátu s vedoucími pracovníky úřadů městských částí
- podmínky předchozího souhlasu zastupitelstva města
 - smlouvy o sdružení
 - nájemní smlouvy (60 dnů)

HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

- na právní postavení se **nevztahuje ani zákon o obcích, ani zákon o krajích**
- **má nejbližší ke statutárním městům, ALE není výslovně statutárním městem**
- od r. 2000 speciální právní úprava (**z. č. 131/2000 Sb.**)
 - upravuje **postavení hl. m. Prahy jako HYBRIDU**
 - a) **hlavního města České republiky**
 - b) **kraje** (úst. z. č. 347/1997 Sb.) a
 - c) **obce**
 - + **postavení městských částí**

Charakteristiky Hl. m. Prahy

■ Odlišnosti od obcí a statutárních měst

- Sbíрка právních předpisů hlavního města Prahy
- na MČ se člení ze zákona
(22 správních obvodů a 57 městských částí)
- nová obec odtržením od Prahy (500 obyvatel)

■ Odlišnosti (od krajů) v režimu hospodaření

- **stát** má právo při bezúplatném převodu či přechodu movitých věcí, práv a nemovitostí na hlavní město Prahu a při finanční spoluúčasti na pořízení takového majetku hlavním městem Prahou vyhradit si stanovení podmínek pro další hospodaření a nakládání s tímto majetkem
- hospodaření přezkoumává **MF** / auditor (město i části mohou požádat omimořádný přezkum během roku)

[Role krajů]

- Např. oblasti činnosti na webech krajských úřadů

JMK

That's all Folks!

... DÍKY ZA VŠE ...

²⁷ POZORNOST, DOTAZY ...
MĚJTE SE BÁÁJEČNĚ